

BABOS LÁSZLÓ

Az eritreai függetlenségi háború

(1961–1991)

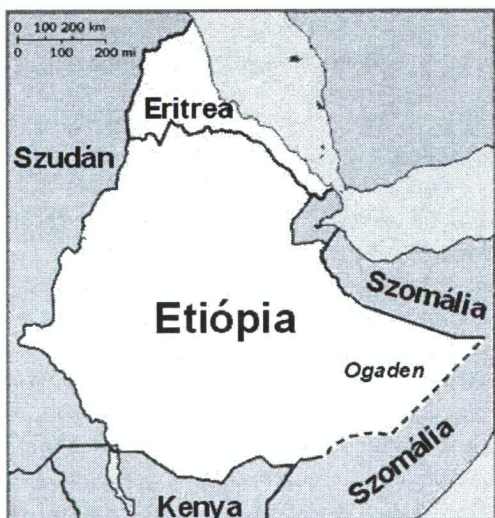
Az eritreai nép harminc évig vívta függetlenségi harcát a világtól elszigetelten. A háború 1991-es befejezésekor az ország a modernkori Afrika leghosszabb háborúját tudhatta maga mögött, s a gyarmati háborúk vége óta ez volt az első eset a kontinensen, hogy egy népnek sikerült kivívnia függetlenségét. Ennek a háborúnak a rövid történetét szeretném bemutatni a következő néhány oldalon.

Eritrea területét 1882-ben Olaszország gyarmatosította, majd a második világháború alatt, 1941-ben, a britek „szabadították fel” az országot. Az eritreaiak már nem sokkal a háború után nyugtalankodni kezdtek, és a britek kénytelenek voltak bevetni csapataikat, hogy a megmozdulásokat elfojtsák. A helyzet azonban tovább romlott. 1950 és 1952 között az angolok fokozatosan növelték katonai jelenlétüket – a RAF-nak (Királyi Légierő) például ebben az időben öt harci százada állomásozott Aszmarában – ennek ellenére a csapataik elleni támadások

egyre gyakoribbakká váltak. A helyzet háború kitörésével fenyegetett.

Az ENSZ Közgyűlésében már 1950 óta vita folyt Eritrea jövőjéről. Végül az ENSZ döntésének megfelelően 1952 elején Eritrea föderációra lépett a császári Etiópiával és félautonóm önkormányzatot kapott. Az ENSZ határozatának megfelelően az angolok 1952 júniusára elhagyták Eritrea területét.

Az etióp császár (Hailé Szelasszié) uralma azonban semmi jót nem hozott az eritreaiaknak. Valójában Etiópia ekkoriban kilenc tartomány és egy kerület uniója volt.

Lakosságát etnikailag az eritreaiakon kívül oromok, amharák, szomálik, tigrieiek, stb. alkották. A feudális gazdasági és politikai viszonyokkal rendelkező állam Hailé Szelasszié kemény uralma alatt állt, ahol az emberi jogok megsértése mindennapos volt. Azonban a négus hatalma ebben az időben kikezdehetetlen volt. Az 1935–36-os olaszok elleni háború, majd a második világháború alatti események szimpátiát keltettek iránta, s tekintélyét növelték. Helyzetét a háború után tovább erősítette, hogy mintegy ötvenezer katonával segítette az ENSZ koreai háborúját.

Miután a császár képviselői Aszmarába (az eritreai főváros) érkeztek, azonnal zaklatni kezdték az önállóság mellett állást foglaló eritreai vezetőket: egyeseket letartóztattak, másokat száműztek. Az etióp kormányzat az Egység Párton kívül hamarosan minden eritreai pártot feloszlatozott. A szakszervezeteket és az újságokat betiltották. 1962-ben aztán a hatalma csúcsán lévő császár egyszerűen annektálta a területet, Eritrea Etiópia egyik tartományává vált.

A háború kitörése, és az első eritreai sikerek

Az eritreaiak még 1960-ban létrehozták nemzeti szervezetüket, az Eritreai Felszabadítási Frontot (ELF), melynek taglétszáma rohamosan nőtt, majd 1961-ben megkezdtek fegyveres harcukat is, hogy kivívják országuk függetlenségét. A hatvanas években az összecsapások száma fokozatosan növekedett. A császári biztonsági erők nem tudták felszámolni az ELF-ot, s 1971-ben az etióp kormányzat kénytelen volt kihirdetni a statáriumot. Ekkorra már körülbelül 20 ezer etióp katona állomásozott Eritreában (ez a létszám durván a Császári Hadsereg fele volt). Ugyanakkor a harcok fő terhet az etióp paramilitáris rendőri erők viselték (az

etióp fegyveres erők felépítését részletesen lásd az I. számú táblázatban). Az eritreaiak függetlenségi harcát ebben az időben Irak, Líbia és az NDK támogatta.

Az ideológiai és etnikai ellentétek következtében 1970-ben az ELF két részre szakadt, és a szervezetből kiválók megalakították a marxista nézetekkel rokonszenvező Eritreai Népi Felszabadítási Frontot (EPLF). A két szervezet közötti ellentétek végül polgárháborúhoz vezettek, miközben tovább folyt az etiópok elleni harc is. Az etiópok elleni gerillaháború a hetvenes évek elejéig alacsony intenzitással zajlott, az EPLF megjelenésével viszont felerősödtek a harcok. Az etióp kormányzat kénytelen volt bevetni a légierjét is, s 1970 decemberétől a Császári Légierő (IEtAF) F-5-ösökkel, T-28-asokkal és Canberrákkal bombázni kezdte az EPLF bázisait. Az IEtAF tevékenysége a következő néhány évben kevésbé ismert, de egyes hírek szerint 1974-re az EPLF légvédelme hét etióp gépet lelőtt.

Az etiópok ellen vívott harcokkal párhuzamosan, 1972-től 1974 (75)-ig zajlott az ELF és EPLF közti polgárháború, melyből a két (más adatok szerint három) évi harc után az EPLF került ki győztesen. Az ELF számos tagja, egysége a határon túlra, Kelet-Szudánba menekült. Az EPLF a győzelmet létszámának növelésére használta fel.

Eritrea a győzelem küszöbén

1974-ben jelentős változásokra került sor az etióp belpolitikában. Szeptember 12-én fiatal baloldali tisztek puccsot hajtottak végre és megbuktatták Hailé Szelassziét. A császár bukását, túlkapásai mellett, nem kis részben az okozta, hogy hadserege nem volt képes leverni az eritreai felkelést. A császárság tekintélyuralmi rendszerének összeomlása után a különböző etióp csoportok között megkezdődött a küzdelem a hatalomért. Eti-

AZ AFABETI CSATA UTÁN, 1.

ópián úrrá lett a káosz. Közben az eritreaiak már támadásokat indítottak Aszmara ellen is. Az új etióp vezetés ennek hatására elhatározta, hogy totális háborút indít a felkelők ellen, de nem történt semmi. A kormányzásért folyó belpolitikai harc az etióp hadsereg-re is kihatott. A hadsereg soraiban eluralkodó rendetlenség, és a fegyelem hiánya megátolt minden hadműveletet.

Míg az etióp fegyveres erők válságban voltak, addig az EPLF mind méretben, mind képességek tekintetében jelentősen megerősödött, és 1975-ben megkezdte hadműveleteit Tigray tartományban is. A kezdeti sikeres hadműveleteket újabbak követték. Ezek közül említést érdemel, hogy 1975. szeptember 13-án az EPLF megtámadta az amerikaiak Kagnev-i bázisát is, ahol kilenc amerikai és etióp katonát megöltek.

A következő évben az Etióp Katonai Kormányzat (DERG) országos toborzást rendelt el, aminek során 40 ezer parasztot

soroztak be. A megindított offenzíva azonban veszélyessé vált a DERG számára, mert a besorozottak közül a harcokban sokan meghaltak, s ez nyugtalanságot váltott ki az etióp lakosság soraiban. Ráadásul sokan meg is szöktek, hogy hazatérjenek a földjükre a termést betakarítani. Így az 1976 végén megindult eritreai ellentámadás gyorsan teret nyert, s egy éven belül ellenőrzésük alá vonták a tartomány területének 80 százalékát. 1977-re az eritreaiak birtokolták a legnépesebb körzetek, és a vidéki területek nagy részét. Az EPLF létszáma pedig ekkorra 15 ezer főre nőtt.

Az etiópok elleni hadműveletekkel egy időben tovább folyt az eritreai belpolitikai küzdelem is. Mivel az ELF még mindig számbeli fölényben volt a maga 20 ezer harcosával, ezért az EPLF, hogy fokozza az ELF elszigetelését, az ELF egy korábbi csoportjával (mely az Eritreai Felszabadítási Front-Forradalmi Tanácsa néven szervezte

újja magát) kibocsátott egy nyilatkozatot, hogy ők reprezentálják az eritreai népet, és ők az egyedüli szószólói az eritreai nép harcának.

Ezekből következően a függetlenségi háború valószínűleg hamarosan az eritreaiak győzelmével ért volna véget, hiszen a tartomány nagy részét az EPLF ellenőrizte, Etiópiát polgárháború és éhínség fenyegette, s a hadsereg kimerült. A nemzetközi események azonban közbeszóltak.

Az ogadeni háború és hatása

1977 februárjában Etiópiában Mengistu Haile Miriam jutott hatalomra, aki gyorsan megszilárdította uralmát, s ezzel az országban véget ért a belpolitikai küzdelem. Azonban az etióp vezetés már 1977 nyarán újabb

problémával találta magát szembe, amikor szomáli csapatok hatoltak be Etiópia Ogaden nevű tartományába. A szomáli törzsek lakta tartományban már a hatvanas évek elejétől gerilla háború folyt a szomálik, és az etióp kormány csapatai között, de 1975-ig nem voltak jelentősebb összecsapások. Amikor azonban összeomlott a császári hatalom, a szomáli rezsim elérkezettnek látta az időt, hogy megszerezze a tartományt. A katonai felkészülés után 1977 júliusában kezdődtek meg a szomáli hadműveletek. A tartomány védelmét ellátó 3. etióp hadosztály (10 200 fő, 45 db M-41/M-47 harckocsi, 48 db löveg, 10 db légvédelmi löveg) a támadókat nem tudta feltartóztatni, s szeptember közepére a terület 90 százalékát elvesztették.

A szomáli sikerek átmenetileg segítették ugyan az eritreai csapatok harcát is – hiszen az etióp hadsereg egyre jelentősebb erőit

AZ AFABETI CSATA UTÁN, 1.

A NAKFÁBA VEZETŐ ÚT MENTÉN, 1.

volt kénytelen átcsoportosítani Ogadenbe – ám a szomáli támadás végül olyan politikai változásokat eredményezett a térségben, ami hamarosan kérdésessé tette az eritreai függetlenségi harc győzelmét is.

Az etióp vezetés az eritreai és szomáli sikerek hatására az Egyesült Államok segítségét kérte. De a Jimmy Carter vezette új adminisztráció elzárkózott Etiópia megsegítésétől, sőt, megvádolta a kormányt, hogy ismételten megsértik az emberi jogokat.

Közben az EPLF 1977 augusztusáig elfoglalta Akordatot és Barentut, így amikor a szomáli támadás is kibontakozott, Mengistu nem tehetett mást, minthogy a Szovjetunióhoz fordult segítségért. Moszkva először közvetíteni próbált a két ország konfliktusában, ám amikor 1977 novemberében Siad Barre Mohammed, szomáli diktátor kiutasította országából az orosz „tanácsadókat” és felmondta a Szovjetunióval kötött barátsági és együttműködési szerződést, Moszkvában úgy döntöttek, hogy katonai segítséget nyújtanak Etiópiának. A terv szerint kubai csapatokat és szovjet hadfelszerelést szállítanak Etiópiába Mengistu megsegítésére.

A szovjet légierő már 1977. november 25-én légihídat létesített Etiópiába, amin azonnal elkezdett ömleni a hadianyag. A légihídban nem kevesebb, mint 255 db Il-

18-as, AN-12-es, AN-22-es és Il-76-os vett részt. A gépek a Taszent-Bagdad-Áden-Masszava-Addisz-Abeba útvonalon repültek. A következő két hétben húszpercenként érkezett egy légiszállítmány Addisz-Abeba. A repülőgépek három kisebb hadosztály számára elegendő felszerelést – T-55-ös harckocsikat,

BMP-1, BRDM páncélos harcjárműveket, tüzérséget, lőszert és alkatrészeket – hoztak. A szárazföldi erők felszerelésén felül 48 db MiG-21-es és MiG-23-as, legalább tíz Mi-6-os, számos Mi-8-as, továbbá legalább 6 db Mi-24-es (számuk később 16-ra nőtt) érkezett Etiópiába. A felszerelést üzemeltető személyzet a technikai eszközökkel egy időben érkezett Kubából és Angolából, illetve mintegy 300 tanácsadó a Varsói Szerződés országaiból.

A légihídon érkezett szovjet segítséget a DERG természetesen nemcsak a szomáli hadsereg ellen használta fel, hamarosan bevetették őket az eritreaiak ellen is. Az etióp légierő a megmaradt F-5-öseivel, az újonnan érkezett MiG-ekkel, s az egyetlen megmaradt Canberra bombázóval már 1977 decemberében megkezdte az eritreai célpontok támadását. 1978 januárjában pedig keményen támadtak öt eritreai várost, köztük Aszmarát és Teseney-t. (E bombázások során főleg napalmot használtak).

Miután az etióp hadsereg kubai és szovjet segítséggel szétverte a szomáli hadsereget, s visszafoglalta Ogadent, csapatainak zömét Eritreába csoportosította át. Időközben az EPLF létszáma ugyan több, mint 30 ezer harcosra nőtt, s tankokkal, aknavetőkkel, tüzérséggel és légvédelemmel is rendel-

A NAKFÁBA VEZETŐ ÚT MENTÉN, 2.

keztek, az etióp hadsereg azonban mintegy 100 ezer emberét vonultatta fel az ellentámadáshoz, melynek célja az eritreai forradalom megsemmisítése volt.

A kormányerők – a kubaiak támogatásával – 1978. május 15-én indították meg az offenzívát. Az EPLF és az ELF végrehajtott néhány sikeres megelőző csapást, és sikeresen védték Eritrea déli határait is, de a támadás ereje végül is az ELF erőinek jelentős részét kiszorította az országból Kelet-Szudánba, EPLF-et pedig arra kényszerítette, hogy feladja a felszabadított területeket, s visszavonuljon bázisaira. Az offenzíva eredményeként az etióp hadsereg visszafoglalta a lázadók kezén lévő legtöbb várost, s novemberre újra megnyitották az Aszmarába és Masszavába vezető utakat. Az etiópok egyetlen kudarcukat az EPLF által tartott Nakfa városánál szenvedték el.

Miután a visszavonuló eritreai csapatok elérték Nakfát, hozzáfogtak a terület megerősítéséhez. Erődöket építettek, s a környező hegyeken mintegy 40 km hosszú lövészárkok rendszert alakítottak ki. 1978 és 1981 között a DERG öt nagy erejű támadást indított az eritreaiak itteni állásai ellen, de egyik sem hozta meg a régen várt győzelmet

a kormány számára. A sorozatos kísérletek ellenére az etióp hadsereg képtelen volt kimozdítani az EPLF-et Nakfából, s a város az eritreai ellenállás jelképévé vált.

Vég nélküli küzdelem

Az 1980-as években az etióp hadsereg, az újjászervezett Etióp Légierő (EtAF) – a

kubaiak által repült repülőek és helikopterek – aktív támogatásával több tucat kisebb-nagyobb támadást indított az eritreaiak ellen. A légierő csapásainak elhárítására az eritreaiak SA-7 vállról indítható kézi légvédelmi rakétákat szereztek be, s 1982. január 14-én egy AN-26-ost le is lőttek Aszmar közelében.

1982 februárjában (más adatok szerint áprilisában) kezdődött a hatodik nagy offenzíva, a „Vörös Csillag” hadművelet. A támadásban a kormányerők 120 ezer katonája vett részt. Az etióp légierő az eritreai állásokat Nakfa és Helhal körzetében minden eddiginél intenzívebben bombázta. E bombázások során nagy mennyiségben használtak foszforos és napalm bombákat is. Az eritreaiak azonban átvészelték a támadásokat. Az etióp hadvezetésnek ismét sikerült visszaszorítania az eritreai csapatokat a hegyvidéki területekre, de a felkelést most sem tudták leverni, s az EPLF továbbra is képes maradt a gerilla hadviselés folytatására.

Az eritreai mozgalom túlélésében nem kis szerepet játszott – az eritreaiak kitartásán és szívósságán felül – az is, hogy Ogadenben ismét fellángoltak a harcok az etióp kormányerők és a szomáli gerillák között. Emiatt az etióp vezetés kénytelen volt erőit

megosztani. A „Vörös Csillag” végül kudarcba fulladt, s az etióp és a kubai csapatok mintegy 10 ezer (más becslések szerint 40 ezer) főt vesztek a harcokban.

A „Vörös Csillag” kudarc után az EPLF ragadta magához a kezdeményezést. 1984 januárjában elfoglalták Teseney-t Dél-Nyugat Eritreában, és két hónappal később lerohanták Mersa Teklay kikötőjét. Ezzel a győzelemmel biztosították jelenlétüket az északi partokon.

A szárazföldi erőkhöz mellett rájárt a rúd az etióp légierőre is. Az eritreai légvédelem 1984. január 15-én egy AN-12-est lőtt le Teseney körzetében, majd április 16-án Nakfánál egy MiG-23-as lett a légvédelmi tűz áldozata. Egy jól sikerült rajtaütés során 1984. május 24/25-e éjszakáján pedig nem kevesebb, mint 32 etióp és szovjet repülőgépet és helikoptert semmisítettek meg az aszmarai légibázison (többek közt 16 db MiG-21-est és MiG-23-ast, két AN-26-ost, két szovjet Il-38-ast és nyolc Mi-8-ast és Mi-24-est).

E csaták alatt a lázadók nagy mennyiségű fegyvert zsákmányoltak, amelyek segítségével 1985 júliusában elfoglalták a stratégiai magaslatokat Barentu körzetében. Az újabb győzelem során ismét jelentős számú haditechnikai eszköz került az EPLF kezébe, köztük 15 db T-54/55 harckocsi, és több tucat teherautó, vontató és löveg (az etióp hadsereg ekkori felépítésére lásd a 2. számú táblázatot).

Amikor az EPLF Barentunál elért sikereinek híre elérte Addisz-Abebába, a Mengistu-rezsim azonnal megkezdte a felkészülést az ellentámadásra. Ogadenből két hadosztályt (kb. 30 ezer ember) csoportosítottak át Észak-Eritreába, s megkezdtek egy új páncélos hadosztály felállítását. Az etióp hadsereg ezután több, mint tíz alkalommal próbálta meg visszafoglalni a várost. E harcok során az etiópok mintegy 2 ezer embert vesztek halottakban és sebesültekben, s az

eritreaiak legalább 13 db T-55-ös harckocsit, 12 db löveget és néhány páncélozott harcjárművet zsákmányoltak. Hiába voltak a nagy veszteségek, az etióp támadások nem jártak sikerrel. Az EPLF végül 1985. augusztus 24-én adta fel a várost, amikor az etióp légierő el kezdte intenzíven bombázni Barentut. Az EPLF szerint a Barentu körzetében vívott harcokban összesen 11 250 etióp katonát öltek meg vagy fogtak el.

Néhány nappal Barentu visszafoglalása után az etióp hadsereg visszafoglalta Teseneyt, s így elvágták az EPLF nyugati szárnyát. A kormányerők sikerei arra kényszerítették a lázadókat, hogy ismét visszavonuljanak Nakfa környéki állásaikba. A következő néhány hét során az etióp hadsereg harckocsik és lövészpáncélosok bevetésével, vadászbombázók támogatásával támadta az eritreai állásokat, sikertelenül.

1985. október 10-én a DERG újabb offenzívát indított az EPLF ellen, s ennek ismét Nakfa elfoglalása volt a célja. Ez volt a

EPLF-HARCOSOK

nyolcadik nagy offenzíva, melyben öt nap alatt kellett volna bevenni Nakfát. A hadműveletben a szárazföldi erőkhöz felül részt vett a légierő hatvan repülőgépe és harminc helikoptere is. A hadművelet első szakaszában a légierő ejtőernyős egységeket dobott le a felkelők vonalai mögött észak-keleten, Sahel Awraja területén. Am ez sem hozta meg a várt eredményt, Nakfát most sem sikerült elfoglalni. Az első kudarc után a DERG még két további támadást indított, hiába.

A következő év folyamán az EPLF még fokozottabban támaszkodott a hagyományos gerilla hadviselésre. 1986. január 14-én például egy kommandós egységük rakétavetőikkel és kéziggránátokkal felszerelve ismét behatolt az aszmarai légibázisra, felégették a lőszerraktárakat és üzemanyag tartályokat, és több mint 40 repülőgépet megsemmisítettek. Az etióp légierőnek okozott károkon felül, e kommandó akciónak az eredménye volt az is, hogy Moszkva beszüntette az aszmarai repülőtér igénybevételével folytatott felderítő repüléseit a térségben.

Májusban az EPLF tüzérsége Maszszavában és a kikötő körül bombázta az etióp állásokat, s megsemmisítették több tankert, és üzemanyag ellátó berendezést. Más regu-

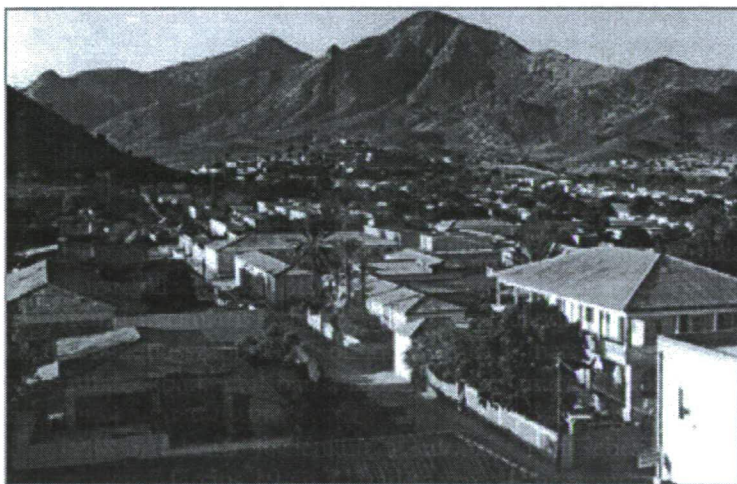
lári eritreai egységek pedig lerohanták a kormányerők több alakulatát Aszmarától 30 km-re délre. A katonai hadműveletekkel egyidejűleg az EPLF diplomáciai offenzívát is folytatott a Mengistu-rezsim ellen: az eritreaiak 1986. szeptember 23-án ünnepelték az ellenállás 25. évfordulóját, s ebből az alkalomból felhívták az Afrikai Egységszervezetet, az Arab Ligát és az ENSZ-et, hogy ismerjék el szervezetüket, illetve jogukat a független Eritrea megalakítására.

A harcok nem csitultak 1987-ben sem. Az eritreaiak és az etiópok továbbra is katonai eszközökkel kívánták elérni politikai céljaikat. Ugyanakkor az etióp hadsereg nem indította meg az évenkénti szokásos nagy offenzíváját, helyette a „feltartóztatás politikáját” hirdették meg, amíg a hadsereget újra feltöltik, amely még nem tért magához az 1985. októberi offenzíva során elszenvedett veszteségektől.

Az EPLF szintén nem indított nagyobb hadműveletet, tevékenységét elsősorban a gerilla „üss és fuss” harcmodor jellemezte. Az év egyik legnagyobb összecsapására március 20-án került sor, amikor az EPLF az etióp hadsereg négy dandárával harcolt két napig Eritrea északi körzetében. A küzde-

lemben az eritreaiak szerint a kormányerők 650 fős veszteséget szenvedtek.

A nyolcvanas évek alatt az etióp hadsereg egyik nagy offenzívát indította a másik után. De a legtöbb ezek közül csak arra volt képes, hogy visszafoglaljon a gerilláktól különböző városokat, vagy rövid időre megnyissa az utat, és összeköttetést teremtsen a Vörös-tenger partját vé-

KEREN LÁTKÉPE MA

dó erőekkel. Az EPLF e harcokban nagyon rugalmasnak bizonyult, csapatai kitértek az etióp támadások elől, majd ellentámadást indítottak. Az eritreaiak minden egyes etióp támadás után erősebbek lettek. Ezt köszönhették annak is, hogy számos ország támogatta harcukat, természetesen nem hivatalosan. Bár 1987-

AZ EPLF KATONÁK TÁMADNAK MASSZAVÁNÁL

re a DERG 700 ezer fegyverrel rendelkezett (1300 harckocsi, 1200 PSZH, 150 harci repülő), mégsem bírt az EPLF gerilla hadseregével, amely a hagyományos gerillataktikát követte.

Addisz-Abeba legfőbb problémája a 80-as évek második felében az volt, hogy már nem csak Eritreában folytak harcok. A szómálik Ogadenben, a TPLF (Tigreai Népi Felszabadítási Front) Tigrey-ben folytatott gerillaháborút. Ugyanakkor különböző csoportok, melyek közül az EPRDF (Etióp Népi Forradalmi Demokratikus Front) volt a legerősebb, a kormány megbuktatásáért küzdöttek. Ráadásul néhányuk, különösen az EPRDF szorosan együttműködött az eritreai szabadságharcosokkal is.

Eritreai sikerek

1988-ra az EPLF reguláris csapatainak harci létszáma elérte a 30 ezer főt, s ezt nagyszámú irreguláris fegyveres egészítette ki, akik csak hosszabb-rövidebb ideig vettek részt a harcokban, általában a lakhelyükhöz közel.

1988-ban ismét felélénkült a katonai tevékenység. Március 19-én a lázadók vereséget mértek az etióp hadsereg 2. Forradalmi

Hadseregére Afabetnél. Az EPLF szóvivője szerint az eritreai csapatok megsemmisítettek egy három hadosztályból álló, 18–20 ezer fős hadtestet. Az ütközetben a felkelők elfogtak néhány ezer etióp katonát, három szovjet tanácsadót, és sok fegyvert zsákmányoltak.

Az etióp vezetés válaszul 1988 júniusában elindított egy ellentámadást, majd ennek kudarca után megparancsolta a külföldiek, elsősorban a különböző segélyszervezetek tagjainak evakuálását. A kormányzat kezében erre az időre csak a Vörös-tenger partvidéke – melynek ellátását kizárólag légi úton tudták biztosítani – és néhány nagyváros körzete maradt. Az afabeti vereség demoralizálta a DERG erőit, amelyek 1988-ban, és a következő év harcai folyamán 50 ezer embert vesztek. Az EPLF 1989 folyamán is fenntartotta a kormányerőkre gyakorolt katonai nyomást. Sőt, az eritreaiak és etiópok közötti harc 1989-ben hágott a tetőfokára. Január 17-én az eritreaiak egy megelőző támadást indítottak az etióp egységek ellen az Asz-mara–Masszava úttól északnyugatra. A két-napos ütközetben az EPLF szerint az etióp hadsereg mintegy 2600 főt veszített halottakban, sebesültekben és foglyokban. Továbbá megsemmisítettek 21 harckocsit, nyolc másikat pedig zsákmányoltak, különböző típu-

sú kis és közép kaliberű fegyverekkel együtt. Február 19-én az EPLF egységei a TPLF-fel együttműködésben megtámadták és elfoglalták Inda Silase városát Tigray tartományban. Az etióp ellenzéki erők és az EPLF erőfeszítései a „Theodoros” hadműveletben érték el a csúcspontot, amikor nemcsak szétverték több etióp egységet, de bevették az etióp hadsereg fontos bázisát is Mekele-t, Tigray tartomány székhelyét is.

A következő néhány hónapban az eritreaiak megverték egy etióp egységet Adi Kwala városánál, 90 km-re délre Aszmarától (március 15.), elhárították az etióp hadsereg kísérletét, hogy elvágják az EPLF erődítményeinek utánpótlási vonalait Keren körzetében (március 22–29.), és megölték vagy megsebesítettek körülbelül 1000 etióp katonát Adi Goroto-nál március 27. és 29. között.

1989. július elején Jurij Jukov, a Szovjet Külügyminisztérium Afrikai Osztályának igazgatója találkozott az EPLF titkárával, Issaias Afwerkivel. Ennek az eseménynek a jelentősége abban állt, hogy ez volt az első komoly találkozó a Szovjetunió és az EPLF között, továbbá, hogy nyilvánvalóvá tette a Mengistu-rezsim számára, hogy Moszkva már nem fog sokáig korlátlan segítséget nyújtani a DERG észak-etiópiai politikájához.

Közben jelentős változások zajlottak a nagyvilágban. A Szovjetunió, és az uralma alatt álló „szocialista tábor” bomlani kezdett. Moszkva, hogy legalább a Kelet-Európa fölötti ellenőrzését meg tudja tartani, úgy döntött, hogy feladja a harmadik világban elfoglalt pozícióit. Ezért elkezdte kivonni csapatait Afganisztánból, s csökkentette Nicaragua, Kuba és Angola támogatását. Aztán amikor 1989. szeptember 30-án a kubai rezsim bejelentette, hogy kivonja csapatait Etiópiából, Moszkva kapott az alkalmon, és törölte minden további Addisz-Ababába irányuló fegyverszállítást is. A DERG ezzel elvesztette

legfőbb támogatóit, s megszűnt a háborúhoz szükséges hadianyag utánpótlása. Az etióp hadseregben hamarosan a bomlás jelei mutatkoztak. Az újabb eritreai támadásoknak sikerült teljesen elvágniuk az összeköttetést a Vörös-tenger partvidékével, és az ellenzéki etióp erőkkel karöltve megsemmisítettek számos kormánypárti alakulatot. Az etióp kormányon és hadseregen nem segített az Izraeltól kapott hadianyag sem – köztük 100 T-55-ös harckocsi – amit a mintegy 30 ezer etiópiai zsidó kimentéséért cserébe szállított az izraeli állam.

Az események hatására az etióp kormányzat felismerte, hogy a konfliktust nem lesz képes katonai úton megoldani. Ezért 1989 közepén, miután Mengistunak sikerült levernie az ellene szervezett puccsot, az EPLF és az etióp kormányzat megegyezett, hogy tárgyalásokat kezdenek Jimmy Carter, a korábbi amerikai elnök közvetítésével. Az előzetes tárgyalások után 1989 szeptemberében Atlantában került sor a megbeszélésre. Ennek a találkozóknak a legnagyobb eredménye az volt, hogy a feleknek sikerült megállapodniuk abban, hogy még ez év novemberében újabb tárgyalásra kerül sor. Ezúttal Kenya fővárosában, Nairobiban. Az álláspontok itt sem közeledtek egymáshoz, mint ahogy nem értek el áttörést Herman Cohen, az Egyesült Államok afrikai ügyekkel foglalkozó titkárnak vezetésével zajló tárgyalásokon sem. A diplomácia tehát egyelőre nem ért el eredményt, ehhez az etióp hadsereg újabb vereségeire volt szükség.

1990. február 10-én az EPLF elfoglalta Masszavát, s felhasználva kis flottáját, felfegyverzett motorcsónakjait, megbénította a masszavai öbölben horgonyzó Etióp Flottát. Az Etióp Flottára mért csapásnál azonban fontosabb volt, hogy e stratégiailag rendkívül jelentős kikötő bevételel elvágta a 2. Forradalmi Hadsereg utánpótlási vonalait. Augusztusban aztán Dekemhare arcvonalon, Aszmarától délre, egy újabb offenzívát

indítottak az eritreaiak. A támadás alatt a felkelők megöltek vagy megsebesítettek legalább 11 ezer kormánykatonát, és zsákmányoltak két tankot, számos gépjárművet és több, mint 1000 közepes és könnyű fegyvert. Habár a kormányerők 1990 végén néhány kisebb ütközetet megnyertek, Eritrea területének nagy része az EPLF kezén maradt.

Együttműködésben az etióp ellenzékkel, és a régen várt győzelem

1991 elején az eritreai lázadók megindították végső offenzívájukat. A támadás során dél felé, a Vörös-tenger partvidékén törtek előre, s április elejére Aseb kapujáig jutottak. Ugyanebben az időben az EPLF szövetséget kötött más, az etióp kormány ellen harcoló lázadó csoportokkal is, mint az Etióp Népi Forradalmi Demokratikus Fronttal (EPRDF). Az eritreaiak legalább nyolc dandárral támogatották az EPRDF hadműveleteit Gonder és Gojam területén. Április végére az EPLF ellenőrizte csaknem egész Eritreát, a nagyobb városok kivételével, mint Keren, Aszmará és Aseb. Május második felében komolyabb harcok nélkül sikerült elfoglalni ezeket a városokat is. A 120 ezer főt számláló 2. Forradalmi Hadsereg 1991. május 24-én Aszmarában megadta magát. Ugyanezen a napon kapitulált Keren városa is. Aseb helyőrsége pedig a következő napon tette le a fegyvert. Ezzel egész Eritrea az EPLF ellenőrzése alá került.

Az eritreai sikerekkel egy időben az etióp ellenzéki erők is megindították döntő támadásukat a Mengistu-rezsim ellen. A kormányerők légijereje azonban keményen harcolt: egyrészt, hogy megmentsék a hadsereg szárazföldi erőinek maradványait, másrészt, hogy feltartóztassák a lázadók előretörését a főváros, Addisz-Abeba felé. Több tucat közvetlen támogató bevetést hajtottak végre, de

1991. május 15-én az EPRDF végül áttörte a kormányerők védelmét, elfoglalták Dese-t és Kombolcha-t, ahol foglyul ejtették a 3. Etióp Hadsereg teljes vezérkarát. Május 21-én Mengistu elhagyta Addisz-Abebat és Zimbabvébe repült. Amikor az EtAF pilótái látták, hogy ügyük elveszett, gépeikkel együtt szintén elhagyták az országot. Nem kevesebb, mint 22 különböző repülőgép (köztük 1 db L-39, 3 db MiG-23, 2 db AN-12 B, 1 db Cessna L-19) és 12 helikopter repült a szomszédos országokba, mindenekelőtt Dzsibutiba. Hét nappal később, 1991. május 28-án reggel az EPRDF győztes csapatai bevonultak az etióp fővárosba. Ezzel véget ért az etiópiai polgárháború, és egyben az eritreai függetlenségi háború is.

A harcok befejeződtek ugyan, de a tárgyalások elhúzódása miatt a függetlenségre még két évet várni kellett. Végül 1993-ban Eritreában népszavazást tartottak, amelyen szinte 100 százalékos arányban nyertek a függetlenség-pártiak. 1993. május 23-án Issayas Afewerkit választották az állam elnökévé, másnap pedig, 1993. május 24-én hivatalosan is kikiáltották Eritrea függetlenségét.

TÁBLÁZATOK

1. számú táblázat

Az etióp fegyveres erők 1973/74-ben

Szárazföldi erők: 40 000 fő

- 3 gyalogos hadosztály
- 1 Császári Gárda hadosztály (gyalogos)
- 4 tüzer osztály
- 5 légvédelmi tüzer üteg
- 1 páncélos zászlóalj
- 1 ejtőernyős gyalogos zlj.
- 2 műszaki zászlóalj
- 8 kiképző zászlóalj
- 1 páncélgépkocsi század

Főbb fegyverzet:

- 70 db harckocsi (M-41, M-24)
- 50 db APC
- 50 db páncélgépkocsi (AML-245, M-9, M-20)
- 50 db 105 mm-es tarack, 155 mm-es ágyú
- 6 db helikopter (UH-1)

Félkatonai erők:

- Nemzeti Rendőri Erők: kb. 28 000 fő
(ebből 4000 Eritreában)
- Rendőri Kommandó: kb. 3000 fő
- Határőrség: kb. 1500 fő

Haditengerészet: 1500 fő

- Parti Őrség
- Búvár szakasz
- Tengerészgyalogság

Főbb fegyverzet:

- 1 aknakereső,
- 1 kiképző hajó,
- 4 járőr naszád,
- 5 járőr ágyúnaszád,
- 4 partra szállító hajó.

Légierő: 3000 fő

- 1 bombázó század (Canberra)
- 2 vadász/vadászbombázó század (F-5, F-86)
- 2 kiképző század (Saab 17A/B, T-33, T-28)
- 1 szállító század (C-119, C-54, C-47, Dove)

Harci eszközök:

- 15 db F-5 vadász,
- 12 db F-86 vadász,
- 8 db Saab 17A/B vadász (kiképző),
- 9 db T-33, T-28 felfegyverzett kiképző,
- 4 db Canberra bombázó.

Egyéb repülő, helikopter:

- 30 db szállító repülő (C-54, C-47, Dove, IL-14, C-119)
- 30 db Saab 91 kiképző
- 8 db T-28 kiképző
- 14 db Alouette II/III, Mi-8, UH-1 helikopter
- légibázisok: Debre Zeit, Bishiftu, Jijiga, Harar.

2. számú táblázat

Az etióp fegyveres erők 1985/86-ban

Szárazföldi erők: 210 000 fő

- 23 gyalogos hadosztály,
- 50 tüzerűteg,
- 4 ejtőernyős kommandó.

Légierő: 4000 fő

- 160 harcirepülő,
- 30 helikopter,
- szállítógépek.

Haditengerészet: 3000 fő,

- 28 különböző típusú hajó.

Félkatonai erők: 169 000 fő.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- COOPER, TOM: *I Ethiopian-Eritrean War, 1952-1991*. <http://www.acig.org>.
- COOPER, TOM: *Ogaden War, 1977-1978*. <http://www.acig.org>.
- Ethiopia. The Eritreans*. <http://www.country-data.com/cgi-bin/query/r-4543.html>.
- Etnikumok Enciklopédiája*. Budapest, 1993, Kosuth Könyvkiadó.
- Katonai almanach*. Budapest, 1987, Zrínyi Katonai Kiadó.
- La Guerra de Etiopía (Ogaden) 1977-1978, y la*

Aviación Cubana. <http://www.urrib2000.narod.ru>

- Officina Világévkönyv* 94/95. Officina Nova.
- SZÁNTÓ IMRE: *Nemzetközi katonai almanach*. Budapest, 1969, Zrínyi Katonai Kiadó.
- The Almanac of world military power*. New York and London, 1974, R.R. Bowker Company.
- The Ogaden War 1977-1978*. <http://www.on-war.com>.

WEISZHÁR ATTILA – WEISZHÁR BALÁZS: *Háborúk lexikona*. Budapest, 2004, Athenaeum.